

תורת הקורא

הערות ודיוקים, הלכות ומנהגים, פרפראות וחדושים, דיונים וביאורים, הקשורים בקריאת פרשת השבוע והמסתעף

הערות, הארות, ביקורת, שאלות, רעיונות, וכן תרומות לצורך המשך פיתוח הגליונות, יתקבלו בברכה במערכת. כמו"כ אפשר לשלוח בקשה לקבלת הגליונות במייל. מייל: tameytor@gmail.com פקס: 153775150494

גליון מס' 97

מגילת רות

ה"א תשע"ה

גליון זה י"ל ע"י מערכת טעמי תורה.

תודה לכל העוזרים והמסייעים שגליון זה יראה אור.

© כל הזכויות שמורות, ניתן לצלם ולהדפיס כמות שהוא ללא שינוי.

דיוקים ודקדוקים

אין נכון להנעים בנעימה מיוחדת בסופי הפרקים.

במגילת רות יש שינויי כתיב וקרי רבים, ויש לשננם ולזכרם היטב.

א' ב': נַעֲמִי - יש אומרים שהנו"ן בקמץ קטן. ויש אומרים שהנו"ן בקמץ גדול. וכן הוא להלן.

שְׁנֵי-בָנָיו | - מונח לגרמיה, ואינו מונח רגיל עם פסיק אחריו.

^א שאין לחלוקת הפרקים כל יסוד, אלא היא חלוקה נוצרית שאנו משתמשים בה בליט ברירה, ובשעת קריאה ברור שאין שום משמעות לחלוקה זו, ולא ראוי לקרוא באופן מיוחד ע"פ חלוקה זו. וצ"ע בדברי העורך השולחן (ס' תר"צ סעיף כ"א) שכתב שבין סימן לסימן במגילה ינוח איזה רגעים, ואולי כוונתו לחלוקת הפרשיות ולא לחלוקת הפרקים.

^ב וכך מסתבר ע"פ חוקי הלשון, שהלא חולם שמתבטל והופך לקמץ (כגון הכ"ף שבמילה פָּתַל שכאשר מתארכת המילה מתבטל החולם והופך לקמץ - פְּתִילָה), הקמץ הוא קמץ קטן. וכאן היה חולם במקור (שמקור השם נַעֲמִי הוא נַעַם, וכדאיתא ברות רבה פרשה ב' סימן ה': ושם אשתו נעמי שהיו מעשיה נאים ונעימים. וכיו"ב בתיבת פְּתִילָה שמקורה בתיבת פֶּעַל, ובתיבת לְגַאֲלָה שמקורה בתיבת גָּאֵל), וא"כ כשהתבטל החולם והפך לקמץ, בפשטות הוא קמץ קטן. וכן נראה שסבר בעל לשון למודים (הובא במנחת שי תהילים פ"ו ב'). ועוד, שדרך האות הקודמת לחטף, להנקד בניקוד החטף. ומכיון שהאות הגרונית שאחר הקמץ מנוקדת בחטף קמץ קטן, מסתבר שהקמץ שלפניו הוא קמץ קטן.

ואע"פ שאין דרך קמץ קטן לבוא בהברה פתוחה, ההברה כאן היא הברה סגורה במקורה, שהלא האות הגרונית היתה ראויה להנקד בשווא נח (נַעֲמִי), ורק בגלל שדרך שווא נח באות גרונית להתרחב לחטף, הורחב השווא שבאות הגרונית לחטף פתח ונפתחה ההברה. וכיון שבמקור ההברה היתה סגורה, דינה כהברה סגורה, ולכן הקמץ שלפניה הוא קמץ קטן אע"פ שלמעשה ההברה נפתחה.

^ג שהרי כתבו המדקדקים (רד"ק מיכה ב' י"ב ותהילים פ"ו ב'), ועוד מדקדקים) שקמץ עם מתג הוא קמץ גדול, ואף כשנראה שע"פ משפט הלשון הוא אמור להנקד בקמץ קטן. וכן יש שכתבו שכל קמץ קטן חייב לבוא אחריו שווא נח או דגש, וא"כ קמץ הבא לפני חטף קמץ הוא בהכרח קמץ גדול. וכך היא מסורת הספרדים שכל קמץ שאין אחריו שווא נח או דגש, הוא נהגה כקמץ גדול.

^ד הטעם מונח הוא טעם מחבר, ואילו הטעם מונח לגרמיה (שתמונתו כמונח רגיל, אלא שבא פסיק אחריו להודיע שהמונח שלפניו הוא המונח המפסיק) הוא טעם מפסיק, ובדרך כלל הוא בא לפני מונח רביע (כגון: אֶת־כְּלִיעֶשֶׁב | אֶרֶץ זָרָה, וְלָקַל | רֹמֶשׁ עַל־הָאָרֶץ). אך יש פעמים שבא גם לפני טעמים אחרים.

וכאשר בא מונח ואחריו פסיק, ואין אחריו מונח רביע, יש להסתפק אם הוא מונח לגרמיה, או שהוא מונח רגיל אלא שבא אחריו פסיק (פסיק בא רק אחר טעם מחבר, ועניינו להורות על שהיה מועטת מסיבות שונות, אך לא מסיבות תחביריות של פיסוק וחבור הענין, שהתחביר מתבטא בניגון הטעמים בלבד, ולא ע"י שהיה בין התיבות).

וכדי לדעת איזה פסק מורה על שהיה בפועל, ואיזה פסק מורה שהמונח שלפניו הוא מונח לגרמיה המפסיק, מונה המסורה את כל הפסקים שבמקרא המורים על שהיה, וכל פסק שאינו נמנה ברשימה זו, מוכח שהוא לגרמיה. ומזה שפסק זה אינו נמנה ביניהם, מוכח שאינו אלא סימן שהמונח שלפניו הוא מונח לגרמיה, ולא המונח המשרת (רשימה זו של המסורה מצויה בכתבי יד שונים של המקרא, וכן במערכת המסורה שבדפוס מק"ג (אות פ'), אך הרשימה שבמק"ג שגויה ומבולבלת מאד לעומת הרשימות המצויות בכתבי היד).

ויש הוכחה נוספת שהמונח כאן הוא מונח לגרמיה ואינו מונח רגיל שאחריו פסיק, שהתיבה שלפניו מוטעמת במרכא, ואין דרך מרכא לבוא לפני מונח רגיל, אלא רק לפני מונח לגרמיה.

וַיְהִי־יָשָׁם - ה"א בשווא נח. ואין להבליעה ולקרוא נַיִי, או לקרוא נַיְהִי בחיריק ה"א, אלא יש לבטאה כהוגן בשווא נח. וכן הוא בכל שווא נח באות ה"א. וכן הוא להלן בתיבות: מְהִיָּת. אֶהְיֶה.

א' ד': וַיִּשְׂאוּ - השי"ן בשווא נח, ויש להזהר שלא להבליע את האל"ף שאחריה ולקרוא וַיִּשְׂאוּ. וכן בכל מקום בו מנוקד שווא נח לפני אות גרונית, יש להזהר שלא תבלע האות הגרונית. ולהלן רשימת המילים במגילה שיש להזהר בהן בזה: וַיְהִי. מִתְאַמְצָת. נִנְעָה. יִשְׂאֲבוֹן. וַתְּהִי. תִנְעָרוּ. מִשְׁכְּנָה. יִגְאָלָה. וַיִּגְאָלְתִּיהָ. תִּגְאָל. לִגְאֹל. אִגְאָל. לִגְאָל. מִשְׁכְּנָה.

וַיִּשְׂבוּ שָׁם - הטעם מלעיל ביו"ד.

א' ה': הָאִשָּׁה - השי"ן דגושה, והה"א לא נשמעת, ונקרא הָאִשָּׁה. וכן הוא להלן. ובהמשך הפסוק: וַמַּאִישָׁה - השי"ן רפה, והה"א במפיק. וכן הוא להלן.

^ה והוא נהגה כמו מפיק ה"א שבסוף תיבה, כגון בתיבות: עֲמָה, אֶתָּה, וכדומה. וגם כאן באמצע תיבה הוא נקרא מפיק ה"א. ויש הטועים לחשוב שמפיק הוא דוקא הנקודה הבאה באות ה"א שבסוף תיבה, אך באמת מפיק פירושו מוציא, דהיינו שהה"א נשמעת ונהגית בשווא נח, אף אם היא באה באמצע תיבה, ודלא כמו במילה פְּדָחָיו (במדבר א' י') וכדו', ששם הה"א אינה נהגית כלל. והטעם לכך שנקודת המפיק באה רק בסוף תיבה, משום שבאמצע תיבה (כגון בתיבת וַיְהִי), ע"י שהאות מנוקדת בשווא יודעים שהיא נקראת, ולכן אין צורך בנקודת המפיק. ובסוף התיבה לא רצו לנקד בשווא, מפני שיש תיבות המנוקדות בסופן בפתח גנובה ובמפיק יחד, כגון: גִּבְעָה, יָגִיעַ, ואם היו מנקדים בשווא ולא בנקודת המפיק, היה צורך לנקד בניקוד כפול, גם בפתח וגם בשווא, וממילא היות שלא ניתן לנקד אות אחת בשני ניקודים שונים, המירו את סימון המפיק שבסוף תיבה משווא לנקודה בתוך האות. ויש לציין, שישנם כ"י בהם כאשר יש חשש לבליעת הה"א בשגגה באמצע תיבה, מוסיפים את נקודת המפיק אף באמצע תיבה, ואע"פ שהיא מנוקדת גם בשווא, וכגון בכ"י לניגוד שמנוקד: קֶשֶׁמָה (ויקרא כ"ו מ"ג), פְּדָחָל (במדבר ל"ד כ"ח), הֶקְפָּנוּ (שם ל"ה כ'). וכן בכ"י ששון 507 מנוקד פְּדָחָל. וכן כתב באור תורה שבספרים ספרדיים מנוקד קֶשֶׁמָה עם נקודת המפיק בה"א, והביא דבריו בקסת הסופר ח"ב.

^ו מחמת קלות האות הגרונית במבטא, כאשר יש לפניו אות המנוקדת בשווא נח, יש נטיה חזקה להשמיט את האות הגרונית מהמבטא, ולנקד את האות שלפניה בניקוד שלה במקום בשווא נח, כגון מֶלֶךְ במקום מֶלֶךְ, שְׁמוֹן במקום שְׁמֹעוֹן, וַיִּנְג במקום וַיִּנְהַג. וזה מצוי פעמים רבות, וצריך זהירות רבה מאד ע"מ לא להיכשל בזה. וכבר הזהיר על זה ביסוד ושורש העבודה (שער שלישי פרק שני), והאריך שם להראות לעין כל את גודל קלקולי התיבות וחסרון האותיות במי שאינו נזהר לקרוא כראוי. וציין לדבריו בבאור הלכה (סימן ס"א, ד"ה ידגיש).

^ז משום נסוג אחר. וענין זה מבואר בגליון פרשת שמות הערה י"ז.

^ח כל לשון אִשָּׁה שהוא שם עצם לנקבה, השי"ן דגושה והה"א לא נשמעת. וכל אִשָּׁה שהוא לשון האיש שלה, השי"ן רפה והה"א במפיק. והטעם שהשי"ן דגושה בתיבת אִשָּׁה שהוא שם עצם לנקבה, כתב האבן עזרא (בראשית ב' כ"א) שהוא כדי שלא ישמע שהכוונה לאיש שלה, ואע"פ שאם הכוונה לאיש שלה הה"א צריכה להיות במפיק, מ"מ בידול זה לא מספיק, כי מצוי במקרא שנשמט המפיק בה"א (כגון: וַתִּקְרָהּ בַּחֲמֹר, שמות ב' ג'). לִמֵּן הַיּוֹם הַנֶּקְדָה, שם ט' י"ח. ועוד), וע"כ הוסיפו בידול נוסף זה של הדגש בשי"ן. ולפי זה יוצא שיש להקפיד מאד הן להדגיש את השי"ן בתיבת אשה שהוא שם עצם לנקבה, כדי שלא ישמע שהכוונה לאיש שלה והושמט המפיק, והן להשמיע את הה"א בתיבת אישה שהוא לשון האיש שלה, שלא ישמע שמתכוון לשם עצם אשה.

א' ז': **אֲשֶׁר הִתְהַלֵּךְ שָׁמָּה** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֲשֶׁר-הִתְהַלֵּךְ שָׁמָּה.

עֲמָה - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֲמָה באל"ף. וכן הוא להלן.

א' י': **וְנִתְאֲמַרְנָה-לָּהּ** - הלמ"ד מוטעמת בסוף פסוק. והמ"ם מוטעמת במאיילא שהוא טעם מחבר^ט, ואינו טפחא, אך ניגונו קרוב לניגון הטפחא^י.

א' י"ב: **וְלִדְתִּי** - הדלי"ת בשווא נח, ולא בשווא נע^כ, למרות הקושי^ב. ויש להזהר שלא להבליעה בתי"ו שישמע כאילו קרא לְתִי. או לחלקה לשתי מילים ולקרוא וְלִדְתִּי. ואם אינו יכול לקרוא בשווא נח בלי להבליע את הדלי"ת, או לחלקה לשתי מילים, עדיף לקרוא בשווא נע. וכן הוא להלן ב' י"א: **מִזְלֶתָּהּ**. ולהלן ג' ג': **וְיִרְדָּתָּהּ**.

א' י"ג: **הִלְגָּן | תְּשַׁבְּרָנָה** - מונח לגרמיה, ואינו מונח רגיל עם פסיק אחריו^ג.

פִּי-מֶרְלִי מָאֵל - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים פִּי-מֶרְלִי מָאֵל.

א' י"ד: **עֲבָקָה בָּהּ** - הטעם מלעיל בדלי"ת^ד.

א' ט"ו: **שָׁבָה** - הטעם מלעיל בשי"ן, והוא לשון עבר. והקורא שָׁבָה מלרע משנה משמעות ללשון הווה^ה. וכן הוא להלן.

^ט במסורה נמסר על ט"ו מקומות במקרא שמופיע הטעם מאיילא, והוא תמיד בתיבה אחת עם אתחלתא או סוף פסוק (וכן במילים מוקפות שלגבי הטעמים נידונים כתיבה אחת). ובשונו מהטעם טפחא הוא טעם מחבר ולא טעם מפסיק. ואף מוכח שהוא טעם מחבר, ואינו הטעם טפחא המפסיק, מכמה טעמים. א. טעם זה גורם לדגש דחיק (כגון: וְנִתְאֲמַרְנָה-לָּהּ, רות א' י'), דבר שאינו אפשרי בטעם מפסיק. ב. אותיות בגדכפ"ת שבאים אחר טעם זה, רפים, כדון טעם מחבר (כגון: קִפְדָּה-בָּא, יחזקאל ז' כ"ה). ג. בטעם מאיילא מצוי שהטעם נסוג אחר, כבטעם מחבר (כגון: וַיִּצְאֵנִי, בראשית ח' י"ח). ד. מצוי שבא קדמא לפניו, דבר שאינו מצוי בטפחא (כגון: וַיִּזְוֶן לְלֵא-בָּהּ, דניאל ד' ט'). ה. לא יתכן שתהיה הפסקה באמצע תיבה.

^י מזה שהוא דומה בצורתו לטפחא, מוכח שניגונו דומה, אך ברור שאינו זהה לגמרי, שבעוד שטפחא הוא טעם מפסיק, מאיילא הוא טעם מחבר, ולכן הניגון הוא ללא סיום הנגינה המורה על ההפסקה.

וראיה לזה, מזה שאע"פ שבכל המקרא אין בא טעם תביר ללא שיש טעם טפחא אחריו, מ"מ יש מקום אחד במקרא בו אחר תביר אין טפחא, אך יש אחריו מאיילא (אם אָרַץ מִפְּלִיגָה, ירמיה ב' ל"א), ומוכה שנגינתם קרובה, ולכן לגבי התביר, המאיילא יכול לשמש במקום הטפחא. וכן כתב ברויאר (טעמי המקרא עמוד 106) שניגון המאיילא דומה לניגון הטפחא.

^א ולא יתכן כלל שיבוא כאן שווא נע, שהרי אין שווא נע בא לפני דגש. וכל הטעם שהתי"ו דגושה, משום שלפניה שווא נח.

^ב הגיית הדלי"ת הרפה דומה להגיית האות זי"ן, ואין כל קושי להגותה בשווא נח לפני האות תי"ו, אך כיון שאצל האשכנזים והספרדים נשתכחה הגיית הדלי"ת הרפה, והוגים כל דלי"ת כמו הדלי"ת הדגושה בדגש קל, נוצר קושי להגותה לפני האות תי"ו. וראה מש"כ בזה בשו"ת פאת שדך ח"ב סוף סימן כ"ד.

^ג עיין לעיל הערה ד'.

ופרט לזה, ישנו כלל, שכל מונח ואחריו רביעי, שיש פסיק ביניהם, לעולם המונח הוא מונח לגרמיה, ואינו מונח רגיל עם פסיק אחריו, פרט לפעם אחת בתנ"ך (בישעיה מ"ב ה': הָאֵל | יְיָ) שהוא מונח ופסיק. ואינו מונח לגרמיה (כלל זה מובא בספרי המדקדקים העוסקים בכללי הטעמים, וכגון בספר טעמי המקרא המיוחס לר' יהודה בן בלעם).

^ד בתיבת שָׁבָה, כשהטעם מלעיל בשי"ן היא לשון עבר, דהיינו שכבר שבה, וכשהטעם מלרע בבית היא לשון הווה, דהיינו ששבה עכשיו, וכמו שכתב כאן רש"י.

ובאשל אברהם בוטשאטש (סי' קמ"ב) כתב שלפי זה אם קרא מלעיל במקום מלרע או להיפך, אולי הוא שינוי משמעות, וצ"ע בזה, עכ"ד. ובערוך השולחן (סימן תר"צ סעיף כ') כתב להדיא שאם שינה בזה הוי כמו שינוי בענין, ומחזירין אותו. ולכאורה פשוט כדבריו.

א' ט"ז: **אֶל־תִּפְגַּעֲנִי-בִּי** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אֶל־תִּפְגַּעֲנִי בִּי.

א' י"ט: **וְנִתְּחַם** - התי"ו בצירי, ואין לקרוא וְנִתְּחַם בשווא נע.

עֲלִיָּהֶן - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֲלִיָּהֶן באל"ף.

א' כ"א: **הָרַע לִי** - הטעם מלעיל בה"א, והרי"ש בהעמדה מועטת.

ב' א': **וְלִנְעֻמִּי** - הוי"ו במתג, והלמ"ד שאחריו בשווא נח^ט.

ב' ב': **אֶלְכֶּה-הֵנָּה** - הלמ"ד בשווא נע. ואע"פ שיש ספרים המנקדים אֶלְכֶּה בחטף פתח, אין להגותו כפתח, אלא כשווא נע פשוט^י.

וְאֶלְקָטָה - הקו"ף בחטף קמץ קטן, והוא נהגה כקמץ קצר מעט. וכן הוא להלן.

בְּשִׁבְלִים - הבי"ת בחטף קמץ קטן, והוא נהגה כקמץ קצר מעט.

לָכִי - הטעם מלרע בכ"ף.

ב' ג': **מִקְרָה** - הה"א בקמץ.

ב' ד': **וְהִנֵּה-בָעֵז** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים וְהִנֵּה בָעֵז.

וְכִרְכָּךְ - יש אומרים שהכ"ף הראשונה בשווא נע, ויש אומרים שהיא בשווא נח^י.

ב' ו': **מִשְׁדָּה** - השי"ן בדגש, והשווא נע.

וְעַד-עֲתָה - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֲתָה באל"ף. וכן הוא להלן.

ב' ז': **בְּעַמְרִים** - הה"א בקמץ גדול, והעי"ן בחטף קמץ קטן.

ב' ח': **שְׁמַעַת** - העי"ן בפתח, ואין לקרוא שְׁמַעַת בשווא. והתי"ו דגושה בדגש קל^י. וכן הוא להלן י"א: **יָדַעַתָּה**. ולהלן ג' ד': **וְיָדַעַתָּה**.

אֶל־תִּתְּלִכִּי - הלמ"ד בשווא נע.

אֶל־תִּתְּלִכִּי לִלְקָטָה - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים אֶל־תִּתְּלִכִּי לִלְקָטָה.

תַּעֲבֹרִי - הטעם מלרע ברי"ש.

ב' י"א: **הִגֵּד הָאֵל** - ההא"ן בקובוץ.

ב' י"ב: **פְּעֻלָּה** - יש אומרים שהפ"א בקמץ קטן^כ. ויש אומרים שהפ"א בקמץ גדול^ג.

ב' י"ד: **לָהּ בָעֵז** - הה"א לא נשמעת, ונקרא ל'. והבי"ת רפה.

גָּשִׁי הָלַם - הטעם מלעיל בגימ"ל, והשי"ן בהעמדה מועטת.

ב' ט"ו: **הַעֲמָרִים** - הה"א בקמץ גדול, והעי"ן בחטף קמץ קטן.

ב' י"ז: **אֶת אֲשֶׁר־לִקְטָה** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֶת־אֲשֶׁר לִקְטָה.

^ט ענין זה מבואר בגליון פרשת שמות הערה כ"ג.

^י כמבואר בארוכה במאמר החטפים שחטף פתח זה הוא ניקוד מושאל הבא לסמן על שווא נע, ואינו חטף פתח ממש.

^י משום כלל הדומות. וענין זה מבואר בגליון פרשת וארא הערה י"ב.

^י ואע"פ שדגש קל בא רק בראש תיבה או אחר שווא נח, כיון שמשפט תיבת שְׁמַעַת היה להנקד שְׁמַעַת בשני שוואים נחים בסוף התיבה (כמו אֶמְרָתָּה, יִלְדָּתָּה), ורק מחמת שדרך שווא נח באות גרונית להתרחב לחטף, ראויה היתה האות עי"ן להתרחב לחטף פתח ולהנקד שְׁמַעַת, אך מחמת שאין חטף לפני שווא התרחב החטף לתנועה גמורה ונוקד שְׁמַעַת, ומשום כך התי"ו דגושה בדגש קל, כדינה אילו היה מנוקד שְׁמַעַת, שבא דגש קל אחר השווא נח. וכן הוא בתיבות יָדַעַתָּה, וַיִּסַּף (אכן עזרא שמות י"ח ט').

ב' י"ח: **אֶת אֲשֶׁר־לִקְטָה** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים את־אֲשֶׁר לִקְטָה.

אֶת אֲשֶׁר־הוֹתֵרָה - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים את־אֲשֶׁר הוֹתֵרָה.

ב' י"ט: **אֵיפָה** - הטעם מלרע בפ"א.

לִקְטָה - הטי"ת בשווא נח, ולא בשווא נע^א, למרות הקושי. ויש להזהר שלא להבליעה בתי"ו שישמע כאילו קרא לקָה, או לחלקה לשתי מילים ולקרוא לקטָה. או שישמע כאילו קרא לקֶצֶה. ואם אינו יכול לקרוא בשווא נח בלי להבליע את הטי"ת, עדיף לקרואה בשווא נע.

עֲמֹו, עֲמֹו - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֲמֹו באל"ף.

ב' כ"ב: **עַם־נַעֲרוֹתָיו** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להשמיט את המקף ולהטעים עַם נַעֲרוֹתָיו.

וְלֹא יִפְגְּעוּ־בָךְ - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְלֹא־יִפְגְּעוּ בָךְ.

ג' ב': **מִדְּעֲתָנוּ** - העי"ן בשווא נח, ואין להבליעה ולקרוא מִדְּעֲתָנוּ, או לקרוא מִדְּעֲתָנוּ בפתח העי"ן.

הִנֵּה־הוּא - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים הִנֵּה הוּא.

ג' ג': **וְהִתְצַחַת | וְסָכַת** - מונח לגרמיה, ואינו מונח רגיל עם פסיק אחריו^א.

לְאִישׁ - הלמ"ד בקמץ. ואין לקרוא לְאִישׁ בשווא.

ג' ט': **מִי־אֵת** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים מִי אֵת.

ג' י': **לְבִלְתִּי־לָכֶת** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים לְבִלְתִּי לָכֶת.

ג' י"א: **אֲלֵי־תִירָאִי** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אֶל תִּירָאִי.

אֲלֵי־תִירָאִי - הרי"ש בשווא נע, והוא מלשון יראה. והקורא תִּירָאִי בשווא נח משנה משמעות לשון ראייה.

ג' י"ג: **לִינִי | הֲלִילָה** - מונח לגרמיה, ואינו מונח רגיל עם פסיק אחריו^א.

לְגֻאֲלָךְ - יש אומרים שהגימ"ל בקמץ קטן^ב. ויש אומרים שהגימ"ל בקמץ גדול^א.

חִיֵּינִי - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים חִי יֵי.

ג' ט"ז: **כִּלְאֲשֶׁר עָשָׂה־לָּהּ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים כִּלְאֲשֶׁר־עָשָׂה לָהּ.

ד' ב': **וַיִּשְׁבּוּ** - יש להקפיד לנגן את הטעם סוף פסוק כראוי, ולא להוסיף טעם נוסף לפניו ולהטעים וַיִּשְׁבּוּ^ט.

ד' ד': **וַיִּגְדַּד זִקְנֵי עַמִּי** - יש לנגן את שני המונחים כראוי, ואין להשמיט את המונח הראשון ולהטעים וַיִּגְדַּד־זִקְנֵי עַמִּי במקף.

ד' ה': **וַיֵּמָאֵת** - יש להזהר שלא להבליע את האל"ף וישמע שקרא וימָת.

^א מכיון שהסוף פסוק בא כאן מיד אחר האתנחתא, ללא טעם נוסף ביניהם, וע"י זה נוצר קצת מחסור בבגינה, יש נטיה להוסיף טעם נוסף לפני הסוף פסוק. ויש להזהר לא לעשות כן אלא להטעים כראוי.

ד' ו': **כִּי לֹא־אוּכַל** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים כִּי לֹא אוּכַל.

ד' י"א: **הַבָּאָה** - הטעם מלרע באל"ף, והוא לשון הווה. והקורא הַבָּאָה מלעיל משנה משמעות ללשון עבר^ב.

❖❖❖ ❖❖❖ ❖❖❖

❖ חילופי נוסחאות ❖

א' כ"א: **תָּרַע לִי** / תָּרַע־לִי

במרכא – בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ד ס"ה ס"ח א"ג א"ד א"כ. ~ ובדפוסים: גינצבורג, ברויאר.

במקף – בכתב היד: ס"ג. ~ ובדפוסים: מק"ג, לטריס, קסטור, קורן.

ב' א': **מוֹדַע** / מוֹדַע

הדלי"ת בקמץ – בכתבי היד: ט"א ס"ג ס"ח. ~ ובדפוס: ברויאר.

הדלי"ת בפתח – בכתבי היד: ט"ב ב"ב ס"ה א"ג א"ד. ~ ובדפוסים: מק"ג, לטריס, גינצבורג, קסטור, קורן.

ב' ג': **וַיִּקְרַח מִקְרָה** / וַיִּקְרַח מִקְרָה

בזקף – בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ד ס"ג. ~ ובדפוסים: מק"ג, קסטור, ברויאר.

ברביע – בכתבי היד: ס"ה ס"ח א"ג א"ד. ~ ובדפוסים: לטריס, גינצבורג, קורן.^כ

ב' ה': **לְמִי הַנַּעֲרָה** / לְמִי הַנַּעֲרָה

בטפחא מרכא – בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ד ס"ג ס"ה א"ג א"ד. ~ ובדפוסים: לטריס, גינצבורג, קסטור, קורן, ברויאר.

במרכא טפחא – בדפוס: מק"ג.

ג' י"ח: **כִּי־אִם־פִּלָּה** / כִּי־אִם־פִּלָּה

במקף – בכתבי היד: ט"א ט"ב ס"ג. ~ ובדפוסים: מק"ג, קסטור, ברויאר.

בתביר – בכתבי היד: ס"ח א"ג א"ד. ~ ובדפוסים: לטריס, גינצבורג^כ, קורן.^כ

ד' ט": **אֲשֶׁר־אֶהְבֶּתְךָ** / אֲשֶׁר־אֶהְבֶּתְךָ

הבי"ת בפתח – בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ד ס"ג. ~ ובדפוסים: מק"ג, ברויאר.

הבי"ת בקמץ – בכתבי היד: ס"ה ס"ח א"ג א"ד. ~ ובדפוסים: לטריס, גינצבורג, קסטור, קורן.

ד' י"ז: **וַתִּקְרָאֲנָה לּוֹ** / וַתִּקְרָאֲנָה לּוֹ

הלמ"ד רפה – בכתבי היד: ט"א ט"ב ס"ג ס"ה ס"ח. ~ ובדפוסים: מק"ג, קסטור, ברויאר.

הלמ"ד דגושה – בכתבי היד: א"ד. ~ ובדפוסים: לטריס, גינצבורג, קורן.

^כ בתיבת באה, כשהטעם מלעיל בבי"ת היא לשון עבר, דהיינו שבאה כבר, וכשהטעם מלרע באל"ף היא לשון הווה, דהיינו שבאה עכשיו, וכמו שכתב רש"י בכמה מקומות (בראשית ט"ו י"ז, כ"ט ו', מ"ב כ"א, מ"ו כ"ו).

ובאשל אברהם בוטשאטש (סי' קמ"ב) כתב שלפי זה אם קרא מלעיל במקום מלרע או להיפך, אולי הוא שינוי משמעות, וצ"ע בזה, עכ"ד. ובערוך השולחן (סימן תר"צ סעיף כ') כתב להדיא שאם שינה בזה הוי כמו שינוי בענין, ומחזירין אותו. ולכאורה פשוט כדבריו.

^{כא} המרכא מוטעם בו מלרע ברי"ש.

^{כב} בכתב יד ט"ד נראה ג"כ שמנוקד בפתח, אך לא בודאות גמורה.

^{כג} ההטעמה בזקף מסתברת יותר, שאם תיבת מקְרָה מוטעמת ברביע, הפיסוק הוא: וַיִּקְרַח מִקְרָה תִּלְקַח הַשָּׂדֶה לְבָעֲזָ, אֲשֶׁר מִמְּשַׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ. ופיסוק זה פחות מסתבר. אך אם תיבת מקְרָה מוטעמת בזקף, הפיסוק הוא: וַיִּקְרַח מִקְרָה, תִּלְקַח הַשָּׂדֶה לְבָעֲזָ אֲשֶׁר מִמְּשַׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ. ופיסוק זה הגיוני ומסתבר.

^{כד} ובגליון ציין שבספרים אחרים מוטעם במקף.

^{כה} ועיין מה שכתבנו בגליון פרשת ואתחנן תשע"ד הערה מ"א.